

Vilniaus universitetas
Medicinos fakultetas

STUDENTŲ MOKSLINĖS VEIKLOS TINKLO LXXVI KONFERENCIJA

Vilnius, 2024 m. gegužės 13–17 d.

PRANEŠIMŲ TEZĖS

Leidinį sudarė

VU MF Moklso ir inovacijų skyriaus

inovacijų specialistas Kristijonas PUTEIKIS ir

administratorė Rima DAINORAVIČIENĖ

VILNIAUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA

2024

Mokslo komitetas:

doc. dr. Valdemaras Jotautas
dr. Diana Bužinskienė
prof. dr. Violeta Kvedarienė
prof. dr. (HP) Saulius Vosylius
prof. habil. dr. (HP) Gintautas Brimas
Indrė Sakalauskaitė
Laura Lukavičiūtė
dr. Agnė Abraitienė
doc. dr. Jūratė Pečeliūnienė
prof. dr. Vaiva Hendrixson
doc. dr. Ieva Stundienė
prof. dr. Eglė Preikšaitienė
doc. dr. Birutė Zablockienė
prof. dr. Pranas Šerpytis
Artūras Mackevičius

dr. Žymantas Jagelavičius
doc. dr. Agnė Kirkliauskienė
prof. dr. Marius Miglinas
Žilvinas Chomanskis
doc. dr. Kristina Ryliškienė
prof. dr. Vilma Brukienė
doc. dr. Saulius Galgauskas
Andrius Žučenka
doc. dr. Birutė Brasiūnienė
doc. dr. Jaunius Kurtinaitis
prof. dr. Eugenijus Lesinskas
doc. dr. Goda Vaitkevičienė
prof. dr. Alvydas Navickas
doc. dr. Rima Viliūnienė
prof. dr. (HP) Edvardas Danila

prof. dr. Nomedą Rima Valevičienė
Teresė Palšytė
doc. dr. Vytautas Tutkus
doc. dr. Danutė Povilėnaitė
dr. Viktorija Andrejevaitė
prof. dr. Robertas Stasys Samalavičius
dr. Agnė Jakavonytė-Akstinienė
doc. dr. Jurgita Stasiūnienė
dr. Arnas Bakavičius
prof. dr. Gilvydas Verkauskas
prof. dr. Sigitą Lesinskienė
doc. dr. Marija Jakubauskienė
prof. dr. (HP) Janina Tutkuvienė

Organizacinis komitetas:

Kristina Marcinkevičiūtė
Viktorija Rakovskaitė
Austėja Grudytė
Justina Semenkovaitė
Matas Žekonis
Rokas Žekonis
Milvydė Marija Tamutytė
Augustė Senulytė
Miglė Miglinaitė
Rokas Bartuška
Damian Luka Mialkowskyj
Karina Mickevičiūtė
Jovita Patricija Druta
Emilija Šauklytė

Austėja Račytė
Tadas Abartis
Mindaugas Smetaninas
Rafal Sinkevič
Gerda Šlažaitė
Kamilė Čeponytė
Einis Novičenko
Benas Matuzevičius
Gabriela Šimkonytė
Ieva Ruzgytė
Milda Mikalonytė
gyd. rez. Valentinas Kūgis
gyd. rez. Gabrielė Bielinytė
Vėjas Vytautas Jokubynas

Deivilė Kvaraciejūtė
Julija Pargaliauskaitė
Paulius Montvila
Rūta Bleifertaitė
Alicija Šavareikaitė
Julija Kondrotaitė
Gediminas Gumbis
Joana Leščevskaja
Gabrielė Bajoraitė
Augustinas Stasiūnas
Odeta Aliukonytė
Robertas Basijokas
Elvin Francišek Bogdzevič

ISSN 2783-7831 (skaitmeninis PDF)

© Tezių autoriai, 2024

© Vilniaus universitetas, 2024

PSICHIKOS SUTRIKIMŲ SEZONIŠKUMAS SUAUGUSIŲŲ AMŽIUJE

Darbo autorius. Ieva VANAGAITĖ, VI kursas; Gabija VENCLOVAITĖ, VI kursas.

Darbo vadovas. Prof. dr. Sigita LESINSKIENĖ, VU MF Klinikinės medicinos institutas, Psichiatrijos klinika.

Darbo tikslas. Apžvelgti mokslinę literatūrą apie sezoniškumą ir psichikos sveikatą, išnagrinėti sezoniškumo įtaką psichikos sutrikimams suaugusiųjų amžiuje.

Darbo metodika. Literatūros apžvalga vykdyta naudojantis PubMed duomenų baze. Naudoti raktažodžių deriniai anglų kalba: „mental disorder“, „mental disease“, „mental illness“, „seasonality“, „adult“. Rasti 66 straipsniai, peržiūrėjus ir atmetus netinkamas publikacijas, 20 šaltinių įtraukti į literatūros apžvalgą. Įtraukti pilno teksto straipsniai anglų kalba, publikuoti 2013–2023 metais. Išskirti tam tikri psichiniai sutrikimai: nerimas ir depresija, suicidinės mintys bei ketinimai, bipolinis afektinis sutrikimas, priklausomybės psichoaktyvioms medžiagoms ir šizofrenija.

Rezultatai. *Depresijos ir nerimo sutrikimai.* Didžiausias sergamumas visų tipų depresiniais susirgimais suaugusiųjų tarpe buvo pastebėtas rudens pabaigoje – žiemos pradžioje. Lengvi depresijos epizodai dažniausiai pasireiškė lapkričio mėnesį, vidutinio sunkumo ir sunkūs epizodai be psichozės simptomų – spalio ir lapkričio mėnesiais, dvipolė depresija – lapkričio mėnesį, o sunki depresija su psichozės simptomais – gruodžio mėnesį. Nuo kovo iki gegužės pradžios taip pat buvo pastebėtas nedidelis vienpolės depresijos sergamumo padidėjimas. Sergantieji dvipole depresija nurodo jaučiantys gerokai didesnį sezoniškumą. Antidepresantų receptų išrašymo dažnis taip pat būna didžiausias žiemos mėnesiais. Viename tyrime sezoniškumas depresinius simptomus labiau įtakoją vidutinio amžiaus moterims nei vyrams, kitame tyrime buvo pastebėta, kad sezonų kaita labiau paveikė vyresnio amžiaus (>50 m.) suaugusiuosius: didžiausias depresijos simptomų lygis buvo stebimas žiemą, o mažiausias – pavasarį. Didžiausias sergamumas nerimo sutrikimais buvo pastebėtas lapkričio mėnesį, o mažiausias – liepos ir rugpjūčio mėnesiais.

Bipolinis afektinis sutrikimas (BAS). Asmenims, sergantiems BAS, būdingas simptomų sezoniškumas, pasireiškiantis iki ketvirtadalio sergančiųjų. Manijos epizodai dažniausiai pasireiškia pavasarį ir/arba vasarą, o depresijos epizodai – žiemos pradžioje. Mišrus afektas labiausiai pastebimas ankstyvą pavasarį arba vasaros viduryje ar pabaigoje. Kai kurie tyrimai parodė, kad jauniems suaugusiems simptomai pasižymi didesniu sezoniškumu lyginant su vidutinio amžiaus asmenimis. Manoma, kad bipoliniu afektinu sutrikimu sergančioms moterims sezoniškumas turi daugiau įtakos. Tiek BAS – I tipo, tiek BAS – II tipo sutrikimų atveju depresijos simptomai mažiausiai pasireiškė vasarą, o daugiausiai – žiemos pradžioje. Depresijos simptomų padažnėjimas žiemos metu buvo reikšmingas tik BAS – I tipo atveju, o BAS – II tipo atveju reikšmingas buvo

hipomaninės simptomatikos padažnėjimas, kuris buvo stebimas rudens pradžioje. Sezoniskumas BAS – II tipo sergantiems pacientams pasireiškė gerokai dažniau. BAS – I tipo sergančių pacientų bandymai nusižudyti buvo susiję su gyvenimu geografinėse zonoje, kuriose saulės spindulių kiekis labai kinta tarp žiemos ir vasaros.

Savižudybės. Šiauriniame ir pietiniame pusrutuliuose metų eigoje stebimas sezoniskumas, susijęs tiek su savižudybėmis, tiek su bandymais nusižudyti: daugiausia bandymų žudytis ir savižudybių būna pavasarį (balandžio – gegužės mėn.), o mažiausiai rudenį (spalio – lapkričio mėn.). Savižudybių sezoniskumas skiriasi priklausomai nuo psichinio sutrikimo: sergantiems nuotaikos sutrikimais – savižudybės būdingiausios pavasarį, depresija sergantiems – pavasarį bei vasarą, o šizofrenija sergantiems – rudenį bei žiemą. Vyrai, turintys priklausomybę nuo alkoholio dažniausiai nusižudo pavasarį. Kai kurie tyrimai pastebėjo, kad rudenį dažniau nusižudo moterys, o pavasarį – vyrai. Vyrų savižudybių piko metu, moterų savižudybių procentas yra mažiausias.

Jaunesnėse amžiaus grupėse (16–25 m. ir 26–35 m.) aiškus savižudybių pikas būna pavasarį, o vyresnėse grupėse (36–45 m. ir 46–45 m.) – rudenį. Smurtiniais metodais asmenys labiausiai linkę žudytis pavasario bei rudens laikotarpiu, o nesmurtiniais – pavasarį ir vasarą. Arti pusiaujo esančiose šalyse atlikti tyrimai rodo, kad daugiausia savižudybių įvykdytos vasarą.

Šizofrenija. Tariant sezoniskumo įtaką šizofrenija sergančių asmenų simptomų pasireiškimui, duomenys kontraversiški. Austrijos nacionalinio registro duomenimis, didžiausias hospitalizacijų kiekis buvo fiksuotas sausio ir birželio mėnesiais, o nuo rugpjūčio iki gruodžio mėnesio šis skaičius nuolat mažėjo. Tačiau anksčiau atliktuose tyrimuose buvo stebėtas hospitalizacijų pikas vasarą ir pavasarį moterų tarpe, žiemą – vyrų.

Išvados. Įvairiuose tyrimuose stebimos tam tikros su sezoniskumu susijusios psichinių sutrikimų pasireiškimo ar paūmėjimo tendencijos, tačiau iki šiol mokslinių tyrimų rezultatai yra gana prieštaringi. Reikalingi tolimesni išsamūs tyrimai, leisiantys geriau suprasti sezoniskumo įtaką psichinei sveikatai.

Raktažodžiai. Sezoniskumas; psichikos sutrikimai; suaugusieji.